

PRÍŤAŽLIVÉ ZBOJSTVO AUTENTICKÉ ZÁŽITKY V PERLE HOREHRONIA

Príznam sa bez mučenia – som klasik slovenského turizmu. V lete či zime ma to vždy ťahalo najviac do Tatier. Najmä v posledných rokoch, keď tam majú stále niečo nové, čo treba vyskúšať, zažiť a užiť. Zažiadalo sa mi preto nazrieť aj do iného kúta našej malebnej krajinky, možno menej vychyteného, ale o to prfťažlivejšieho nielen prírodnými krásami, ale aj jedinečnou atmosférou. Našiel som, len neďaleko známych miest. A som si istý, že sa tam vrátim.

...ale je tu krásne! Nie, nepodľahol som sloganom televíznej reklamy, jednoducho, bola to prvá myšlienka, ktorá mi prišla na um, keď som vystúpil z auta pri salaši v sedle Zbojská, kúsok za Breznom pri ceste na Tisovec. Štýlová typická drevená stavba uprostred nádhornej zelenej stráne. Povyše sa pasie stádo oviec, podchvíľou počuť kravku. Na rovnako malebnej stráni naproti majú veľkorysý výbeh hucule – špeciálny druh koní, ktoré tu našli svoj domov a nové uplatnenie. Lúče slniečka dávajú tejto kráse ešte viac vyznieť. Kochám sa, podobne ako hostia, ktorí sedia pri stoloch na priedomí. Nad celým sedlom bdie Jakub Surovec – obávaný zbojnícky kapitán a symbol tohto kraja. Tvrdého, naturálneho... a veľmi zaujímavého.

Salašnícki zbojníci

Napriek krásam okolitých scenérií nedá mi nevojsť do salaša. Útulný a štýlový interiér z masívneho dreva, mohutné stoly, kožušiny na lavičiach, nad hlavami visia zvonce i klobásky vlastnej výroby. Medzi hosťami sa šikovne zvtávajú krojované dievčatá. Jednu z nich, hotový symbol krásy Horehronia, požiadam bez okolkov o pár sprievodných slov, lebo tuším, že salašom sa to na Zbojskej určite nekončí. Bez okolkov prijala. „Ste v národnom parku Muránska planina, v zbojníckom kraji, ktorého legendou bol Kubo Surovec, takže zbojstvu sa tak trochu venujeme aj my,“ spustí na mňa Andrea Vičková, jedna z hlavných postáv rodinného podniku, ako sa dozvedám. Prepady však robia na objednávku, ale ak sa strhne dobrá zábava, preoblečú sa za zbojníkov a urobia hosťom zbojnícky krst. Predovšetkým sa však venujú ovčiarstvu a salašníctvu. Chovajú typický druh ovce pre tento kraj – rohatú valašku, ktorej už takmer hrozilo vyhynutie. Spracávajú ovčie mlieko, najmä na syry a výbornú bryndzu, v ponuke salaša je bohato zastúpená baranina. „Boli sme aj na súťaži, za bryndzu sme vyhrali prvé miesto,“ hoci súťažili aj mliekame

a farmy,“ hrdo dodáva sympatická Andrea. Do tajov salašníctva zaspávajú aj ubytovaných hostí, ktorí tak nielen vidia, ako sa vyrába syr, ale si to môžu aj vyskúšať vytiahnúť syrovú niť či stočiť parenicu. „Zapájame ich do všetkého, môžu aj v košári dojriť či strihať ovce,“ hovorí. Zavedú ich aj do zadymenej koliby, kde bačovia v medenom kotlí odvárajú žinčicu a vyrábajú oštiepky. Príznam sa, aj pre mňa bol zážitok vidieť v akcii bačov, čerstvé oštiepky a ochutnať žinčicu z pravého dreveného črpačka.

Ozajstná zverina

Pri výrobe syra vzniká ako bioodpad srvátka, aj tá však na Zbojníckom dvore nájde uplatnenie. Krmia ňou prasce – mangalice, ktoré takisto chovajú. „Sú to bezcholesterolové prasatá, ktoré vznikli krížením divých a domácich,“ vysvetľuje s tým, že od otca a hlavy celého dvora, okrem toho aj veľkého vtipkára Igora Vička, sa hosťom ujde vysvetlenie, že to baran skočil na svinu a dvakrát za rok ich aj strihajú... „Čudovali by ste sa, kolík si to už overovali na internete,“ usmieva sa sympatická Andrea, ktorá zjavne zmysel pre žarty zdedila. Z mangalic zasa vyrábajú zbojnícke klobásky, domácu slaninku i zaúdené mäso. Musím povedať, že mohutný kanec Mišo vo mne vzbudzoval rešpekt a veru som bol v strehu, či nedostane priveľkú chuť opustiť ohradu. Zato malé prasiatka si veselo a slobodne pobehovali a ryli jedna radosť. Ak už sú hostia zaškolení z ovčiarstva, môžu nazrieť do ďalšieho oboru, ktorý pestujú na Zbojníckom dvore – a zajazdiť si na huculoch, zvláštnom druhu koní. „Je to menší a pomalší druh koní, preto nevyžaduje veľké jazdecké skúsenosti,“ vysvetľuje Andrea. Je obľúbený pre svoju pokojnú povahu, kondíciu a výdrž. Jazda na ňom možno nie je taká komfortná a noblesná ako na ušľachtilom „arabovi“, zvládne však bez problémov nástrahy ťažkého terénu či nedokonalosti techniky jazdcu a dokáže putovať aj týždeň. Sú to potomkovia divokých koní, na divoko

sa aj chovajú. Nepoznajú stajne, stačí im prístrešok, na zimu im narastie hrubšia srst. Mimochoodom, hucul znamená po rumunsky zbojník... Nezbudný však nie je, po krátkej inštrukcii o tom, ako konika „šoférovať“, sa môžu hostia v sprievode inštruktora vydať na putovanie Muránskou planinou. A poznáte okridlenú vetu, že najkrajší pohľad na svet je z konského chrbta... berúc do úvahy nádherné prostredie navôkol, platí to dvojnásobne. Putovanie môže mať rôznu dĺžku – od niekoľkých hodín až po niekoľko dní. „Väčšinou však bohato uspokojia tri hodiny,“ dodáva Andrea. Najčastejšie chodia na usadlosť Chlipavica, ktorá je v susednom údolí a takisto ju spravujú majitelia Zbojníckeho dvora.

Strelba na Strelu

Na Chlipavicu premáva od salaša aj Zbojnícka strela. Že čo to je? Nuž, zázrak na kolesách, mimoriadne populárny. „Ľudia a najmä deti sú nadšení, keď ich pol hodiny hegá a natriasa a jazdia po blate cestou-nejestou,“ usmieva sa moja sprievodkyňa. Navyše, Strela býva obľúbeným cieľom zbojníckych prepádov. Dokonca, ak je posádka väčšinou mužská, zaúčtia aj primerane ustrojené zbojníčky s vrkočmi a baranicami. No nepotešte sa takému prepadu. „Raz sme prepadli nič netušiacich primátorov v oblekoch a kravatách. Mali sme nachystané ohníky, a keď sa Strela blížila, zatarasili sme cestu a ohne zahádzali listím a čečinou. Začalo to riadne dymiť a otec – šofér Strely – ostal stáť rovno v tom dyme. Začali sme

strieľať, práskať bičmi, a keď sme naskákali do Strely, boli dosť zaskočení, že čo sme zač – či chlapi, ženy, alebo medveď,“ smeje sa figliarka Andrea. Okolie ponúka aj päť zaujímavých cyklotrás a blízkosť Čierneho Balogu s ďalšou veľkou atrakciou regiónu Horehronia – Čiernohronskou železničkou. Na svoje si isto prídu aj priaznivci pešej turistiky – Fabová hoľa či Klenovský Vepor sú zaujímavé ciele. Náučný chodník Jakuba Surovca zas vedie od salaša do príťažlivej tiesňavy s vodopádmi, ktorá pripomína Slovenský raj v malom. Cestou turisti narazia aj na Čertovu jaskyňu, v ktorej sa kedysi ukrývali zbojníci a dnes tam majú hlavný stan malé a vzácne netopiere. Ani ony sa nevyhli zapojeniu do figliarskych legiend, ktorými si Igor Vlček doberá zvedavcov. „Pýtali sa, od čoho majú tie naše klobásky taký biely povrch. Prozaické vysvetlenie by bolo, že sa na ich povrchu vyzrážala soľ, ale on im povie, že keď ich nosíme do Čertovej jaskyne dozrieť, netopiere sa nám na ne vyšpinili...ale veď vyskúšajte, to je ako tá cibetková káva, núka vzápätí,“ uškríňa sa nemenej podarená dcéra. Podobných žartov a figlov si od otca a baču hostia užívajú nadostač a pri poháriku sa na nich o to lepšie bábajú.

Salašnícky život naživo

Na Zbojníckom dvore to skrátka žije – neustále vymýšľajú a robia divadielka pre deti na pódiu za salašom. Pre drobcov sú však najväčším divadlom práve zvieratká, ktoré na salaši žijú.

„Niektoré deti, dokonca aj z Brezna, ani nevedeli, že ovce sa aj doja,“ pozastavuje sa Andrea. Mimoriadne im však chutia bryndzové guľky, ktoré dostanú v syrárni. Dozvedia sa nielen o salašníctve, ale sa napríklad naučia aj správne bičom fliaskať. „Rada by som pripravila divadelné stvárnenie života a smrti zbojníka Surovca so všetkými kulisami, ktoré k tomu patria,“ nezaprie „eventové“ chuťky Andrea. Že je na Zbojníckom dvore stále čo zažiť, svedčia aj niektoré rodinky, ktoré prichádzajú už po deviatej ráno...a odchádzajú o siedmej večer. Deti navyše chodievajú na Zbojnícky dvor aj na letné tábory. „Veľmi sa tešia, nielen zaujímavému životu so zvieratkami a zbojníckym hram, ale aj preto, že sa nemusia každý deň sprchovať,“ smeje sa mladá manažérka, salašníčka a animátorka v jednom. Na dvore sa moce osedlaný poník Bimbo. Je to flegmatik, deti si ho môžu pokojne odchytiť, nasadnúť a povoziť sa. O zábavu sa vedie postarať aj oslice, ktoré sa takisto voľne pohybujú po areáli a neraz hostí prekvapia nejakým žartovým kúskom. „Nechceme, aby nás brali ako sterilnú reštauráciu, ale ako ozajstný salaš,“ vysvetľuje Andrea. Lúčim sa so Zbojskou a vnútorne cítim, že nerád. Je už večer, na sedlo padá súmrak a moja usmiata a na moje mestom zdeformované zvyky až neuveriteľne prirodzená a srdečná spoločníčka ma vyprevádza na cestu. Pod nohami sa nám motkajú dve milé biele šteniatka salašníckeho psa. Že vám to celé pripadá tak trochu gýčovito filmové? Nie, je to skutočné. Veď choďte a presvedčte sa.

